

Z GORE TEČE (TUDI) UMAZANIJA

DUŠAN NOVAK

Geološki zavod iz Ljubljane po Sloveniji že nekaj časa raziskuje predele, ki bi bili lahko zanimivi kot območja za oskrbo s pitno vodo. Nekaj od skromno odmerjenega denarja za te raziskave so namenili raziskovanju zaledja zajetij in ugotavljanju vpliva visokogorskega turizma v Alpah na kakovost tamkajšnjih vod. Tu naj prikažemo le rezultate dosedanjega dela v območju Velike planine, kjer je po nekaterih podatkih že okoli 170 počitniških hišic in nekaj gostinskih obratov.

Ta visokogorska planota je že od nekdaj privlačila Ljubljančane, pa naj bo to poleti ali pozimi. Gondolska žičnica je seveda v koreninah spremenila način življenja planine, spreminja in dopolnjuje jo še cesta v Tiho dolino, seveda tudi z negativnimi stranmi.

Planina je seveda zakrasela. Že površen ogled to potrjuje. Številne so vrtače in grezi, ki so ob poteh v glavnem že polni odpadkov. Jamarji so tu našli in raziskali že okoli 30 jam in brezen in v nekaterih naleteli tudi na podzemeljske vodne tokove.

V obrobju planine pa so ob Bistrici, Črni, Volovljeku in v Podvolovljeku številni izdatni izviri. Nekateri od teh manjše območje celo oskrbujejo s pitno vodo. Ker pa večja območja Slovenije že čutijo pomanjkanje pitne vode, to je čiste

vode, postajajo čiste vode v Alpah vse bolj pomembne.

V zadnjih letih so geologi naredili nekaj analiz vod iz teh izvirov. V pomladanskih analizah je bila povečana poraba KMnO_4 kot znak organskega onesnaženja v izviru Lučnice in v Konjski. V slednji je bil ta parameter višji kot je običajno tudi v jesenskih analizah. Koncentracija NO_2 je bila višja spomladi v Dolskem potoku in v zajetju za Krivčevo, NO_3 pa je bil višji v jesenskih analizah v Konjski in v Dolskem potoku. Nekaj višja je bila tudi koncentracija PO_4 (znak gospodinskih odpadkov ali pa produkt razpadanja) v izviru Lučnice in v Krivčevem spomladi, jeseni pa v Bistrici in v Dolskem potoku ter v Krivčevem. Seveda je treba poudariti, da koncentracije niso presegale dovoljenih normativov.

Tudi bakteriološko so bile spomladanske vode še sprejemljive; opazno je bilo le visoko število skupnih aerobnih bakterij v izviru Lučnice.

S pomočjo kamniških jamarjev smo geologi poiskali podzemeljski vodni tok v breznu v Jerohi in ga obarvali. Po kakih 11 dneh – vmes je bilo tudi nekaj močnih padavin – se je močno obarvana voda pojavila v izviru Lučnice.

Drug poskus, ki smo ga sodelavci Geološkega zavoda tu naredili, je bil na Mali planini, kjer smo pod domom črnuških planincev obarvali vodo v požiralniku ob kalu, ki je poln smeti. Naslednjega dne je močno deževalo in že po

treh dneh se je lepo obarvala voda v izviru Lučnice. Kasnejše analize so pokazale, da je bila z nižjo koncentracijo obarvana tudi voda Dolskega izvira.

Nevarnost za podzemeljsko vodo predstavljajo predvsem številne greznice, ki so praviloma enoprekatne ponikovalnice, številna smetišča – odlagališča odpadkov nekontrolirane sestave ter širjenje smučišč in gradnja cest z vsem negativnim, kar sodi zraven; zemeljska dela bodo odprla žarišča erozije, s čimer se bo še

povečalo onesnaženje vode. Po cesti v Tiho dolino pa se bodo pripeljala številna vozila, parkirišča bodo potrebna, pojavljala se bodo odlagališča odpadkov ipd., – saj poznamo našo družbo.

Vsekakor menim, da mora načrtovanje razvoja upoštevati tudi te podatke. Za sedaj so zanje zainteresirani predvsem ribiči, kajti na izviru Lučnice je ribogojnica. V nadaljevanju pa bo moralo svoje povedati tudi vodno gospodarstvo, ki skrbi za oskrbo s čisto pitno vodo.

KRAJINSKI PARK ALI PARK PIKNIKOV IN PARKIRIŠČ?

LOGARSKA DOLINA NAJ BO ZELENA

MATEVŽ LENARČIČ

Kamniško-Savinjske Alpe se na vzhodu končujejo s Solčavskim. To je območje alpskih dolin in vršacev, ki je bilo v preteklosti zaradi geomorfoloških ovir razmeroma izolirano od drugega ozemlja današnje Slovenije. Biseri Solčavskega so ledeniške doline, med katerimi je najbolj znana Logarska dolina.

Zgodovina poselitve Logarske doline sega daleč nazaj v enajsto stoletje, prvi pisani viri pa so se ohranili iz leta 1268. Ljudje so se naselili s severa, torej iz današnje Koroške, saj je bila prehodnost doline ob Savinji navzdol zaradi prepadnih in temačnih sotesk težka in nevarna. Savinjo je bilo potrebno prebresti prek dvajsetkrat.

Lepote Logarske doline so pričeli odkrivati v 19. stoletju, najprej seveda službeno, zemljemerci in botaniki, ob koncu stoletja pa se že pojavi planinstvo s turističnimi in rekreativnimi cilji. V tem obdobju so že delovali številni gorski vodniki, ki so seveda predstavljali začetek organizirane turistične ponudbe.

Dolino so odkrivali tudi drugi ljubitelji naravnih lepot. O tem priča vpisna knjiga gostilničarja **Erjavca** že iz leta 1862. V turističnem smislu je Logarska dolina preživljala najlepša leta vse do šestdesetih, sedemdesetih let, ko se je pričelo število gostov zmanjševati. Vzrokov za nazadovanje je več, med drugim tudi slaba kmečka politika, zatiranje privatne pobude, ljudje so enostavno izgubili motiv, saj je bilo veliko lažje preživeti z izkoriščanjem gozda. Pomembno je tudi dejstvo, da je bil v tistih letih na pohodu stacionarni turizem mondenih obmorskih letovišč in se ljudje še niso toliko zavedali kakovosti neokrnjene narave in miru.

Zaradi nespornih lepot ter naravnih in kulturnih zanimivosti je bilo v preteklosti veliko poskusov, da bi dolino tudi pravno zavarovali. Do tega je prišlo šele leta 1987, ko je občina Mozirje z odlokom razglasila krajinski park Logarska do-

lina, za katerega je bil predpisan režim varovanja.

Tako je dobilo prek 40 naravnih in 18 kulturnih znamenitosti pravno zaščito, ki pa je, žal, v današnjem sistemu praviloma neučinkovita. Pojavlja se temeljno vprašanje skrbništva nad krajinskimi parki. Za narodne in regijske parke so predvidene oblike organiziranosti službe za varovanje, za krajinske parke pa je to povsem nejasno.

Veliko generacij domačinov, družbenih podjetij, ki so že v dolini, in privatnikov je videlo v Logarski dolini možnost zasluzka. Zato ni čudno, da so se pojavljale najrazličnejše zamisli o tem, kako naj bi to dolino turistično izkoriščali. Še pred nekaj leti je prevladovalo mnenje, da je potrebno dolino pripraviti na obisk denarno močnejšega sloja ljudi. To je seveda pomenilo izgradnjo vrste hotelov najvišje kategorije z vsemi nujnimi spremljevalnimi objekti. Kaj bi nekaj takega pomenilo za razmeroma majhno in zaprto alpsko dolino, so se začeli zavedati šele v zadnjem času, ko je na pohodu zeleni turizem, kateremu je sveta čista in neokrnjena narava.

Tudi »Razvojni program turizma v Zgornji Savinjski dolini«, ki ga je lansko pomlad naročila občina Mozirje pri podjetju EPSI, predvideva, da se krajinsko kvaliteta in naravno bogata območja v čimvečji meri ohranijo v čisti naravni obliki in se kot taka ponujajo gostom. Po tem programu je treba stacionarne objekte z vsemi spremljevalnimi napravami zgraditi v bližini urbanih naselij, kot so Mozirje, Gornji grad, Ljubno, Luče in Solčava. Tako naj bi Logarska dolina ostala rezervat resničnega miru, čistega zraka in čiste vode. V dolini ne bodo gradili novih turističnih objektov, že obstoječe pa bodo funkcionalno in estetsko uredili.

Logarska dolina je razmeroma majhna. Promet v turističnih konicah predstavlja hudo obremenitev okolja in ljudi. Pojavlja se problem divjega parkiranja na kvalitetni privatni zemlji, pojavlja